

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Netwerken, meer dan een vangnet

Uit dit onderzoek blijkt dat het hebben van een partner in hoge mate bijdraagt aan de levenskwaliteit. Binnen vijf jaar na scheiding heeft meer dan 80% een nieuwe partner. Ponnet spreekt hier over 'herpartners'. Zij wijst op het risico van de heersende relatiecultuur die zich kenmerkt door 'Primark-daten' (kopen en weggooiden als het je niet meer aanstaat).

In een impulsief gestarte relatie staat verwerping en niet verbinding centraal. Een cultuur van verwerping maakt dat mensen zich afsluiten, zich terughoudend opstellen en angstig reageren. Een relatie aangaan en een kans geven vraagt net dat mensen zich ontvankelijk opstellen, ook al bestaat het risico dat een relatie kan eindigen. Een scheiding hoeft niet als een persoonlijk falen gezien te worden. De kwaliteit van een relatie wordt niet bepaald door de duur ervan. In hun zoektocht naar een partner stellen sommige mensen wel hoge eisen in het vinden van hun ideale partner. Deze eisen helpen vertalen naar hechtingsbehoeftes en op zoek gaan naar emotionele logica in de partnerkeuze vormt een belangrijk onderdeel van Ponnets werk. Zij verwijst hierbij naar het eft-model als achtergrondkader. Uiteindelijk stuurt Ponnet ons naar huis met de vraag na te denken over onze eigen relatie en welke hechtings-

nood in onze partnerkeuze gespeeld heeft. Stof tot nadenken dus.

Terugblikkend op deze studiedag bedenk ik hoe verschillend het begrip 'netwerken' door elke spreker werd ingevuld. Bij enkele sprekers ging netwerken vooral over het samenwerken tussen instanties samen met het gezinssysteem. Bij andere sprekers ligt de nadruk meer op het belang van netwerken rond individuen. Voor mezelf onthoud ik het belang van samenwerking tussen hulpverleners, elk met zijn eigen doelstelling maar wel met een gezamenlijk gedragen visie, om zo een draagvlak rond een gezinssysteem te vormen.

Ingrid Delameillieure is klinisch psycholoog en systeemtherapeut. Ze is werkzaam in het Vertrouwenscentrum Kinder mishandeling Hasselt en in de Communicatiegroep Hasselt. Zij maakt deel uit van de Commissie Ethiek en Deontologie van de BVRGS. E-mail: ingrid.delameillieure@scarlet.be.

Literatuur

Mortelmans, D., Pasteels, I., Bracke, P., Matthijs, K., Van Bavel, J. & Van Peer, C. (2011). *Scheiding in Vlaanderen*. Leuven: Acco.

Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven

Studiedag georganiseerd door de sectie PRT van de NVRG
[Beilen, 12 februari 2016]

Lenny Rodenburg

Scheiden is een onderwerp dat veel in het nieuws komt, waarmee we allemaal te

maken hebben en waarover al veel geschreven is. Als systeemtherapeut kom je het wekelijks, vaak zelfs dagelijks tegen. Mijn vraag op weg naar Beilen was dan ook: wat zou deze dag toevoegen?

Jan Olthof, auteur en systeemtherapeut in eigen praktijk te Bunde, startte met een schilderij van Rembrandt, 'Portret van een gezin', een afdruk van harmonie en geluk. Hij liet eerst vader verdwijnen uit het schil-

Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven

derij. Je voelde zijn afwezigheid en de vraag vanuit de kinderen: wie gaat er achter mij staan? Hoe wordt dit gat opgevuld? Hetzelfde deed hij met de positie van moeder. Hij liet ook nog zien wat er gebeurt als mama een nieuwe man heeft en zij samen een kindje krijgen. Wat als papa een vrouw met twee eigen kinderen krijgt? Dit visualiseerde mooi dat een scheiding niet vrijblijvend is als er kinderen zijn en dat iedereen van positie verandert. Het gaat vaak niet om communicatieproblemen maar om posities. Wat is een goede plek voor eenieder? Wie nodig je uit als een kind wordt aangemeld uit een nieuw samengesteld gezin? Durven wij stelling te nemen als systeemtherapeut? Geven wij richtlijnen aan gezinnen?

Volgens Olthof bieden we houvast door de regie te nemen over het proces. Dan kunnen kinderen ons vertrouwen. Hij raadt aan om transparant, duidelijk en directief te zijn naar ouders en stiefouders. We moeten stiefouders uitleggen dat zij niet de ouder zijn maar dat zij heel betrokken en belangrijk zijn. Er moet eerst iets in het oorspronkelijke systeem opgelost worden. Pas als de scheiding goed is afgerond, kunnen kinderen nieuwe relaties vormen, zich hechten en doorgroeien.

In zijn workshop later op die dag illustreerde Olthof zijn zienswijze met matroesjka-poppen. Hij vraagt kinderen hun gezinssituatie neer te zetten met de poppen. Je hebt variatie in grootte, afstand en blikrichting. Hoe staan de gezinsleden ten opzichte van elkaar? Wie kijkt naar wie? Wie keert wie de rug toe? Ouders zien hoe de relaties gedefinieerd worden en kunnen niet anders dan probleemeigenaar worden. Olthof liet bijvoorbeeld zien dat een vader niet dichterbij zijn kinderen kon komen, omdat er een elastiek tussen hem en zijn nieuwe vrouw zat. Zij wilde laten voelen dat hij haar gekozen had en dat hij

haar kinderen ook moest accepteren. Je voelde de spanning voor zijn eigen kinderen. Olthof benadrukte het belang van systeemtherapie en vindt dat opsplitsen, voor ieder gezinslid een eigen behandelplan, niet werkt.

Resie Bessems, klinisch psycholoog en systeemtherapeut in eigen praktijk te Apeldoorn, hield een pleidooi om meer oog te hebben voor de invloed van een scheiding op hele jonge kinderen. In scheidingssituaties zijn ouders vaak niet afgestemd op hun kinderen. Indien er stress op de lijn is kan dat heftige reacties geven bij jonge kinderen. Hun reacties zijn maatschappelijk vaak minder zichtbaar. Het veel huilen, niet willen eten, poepen of slapen wordt niet altijd in verband gebracht met stress in de affectieve relaties.

Opgroeien is een continu proces van regulering en ontregeling. Normaal is ongeveer 60% van de interacties tussen ouders en kind niet afgestemd. Niet afgestemd zijn hoort bij het leven, maar het is belangrijk om te leren repareren. Hoe doe je dat echter als je woest bent op je ex?

Bessems vertelde over een aantal vroeghulpprogramma's die ouders en kind helpen om vaardigheden op vlak van afstemming en reparatie te leren. Zij suggereert therapeuten ouders hierop te wijzen door de stem en de behoeftes van het kind te vertolken. Laat je als relatietherapeut niet verleiden om alleen met het conflict tussen de ex-partners bezig te zijn. Maak ouders gevoelig voor de impact van het uit elkaar gaan en hun eigen emoties op hun kind. Laat hen het kind meenemen in relatiegesprekken.

Bessems pleidooi om het ouderschapsplan voor jonge kinderen tot een à twee jaar te wijzigen, zette mij aan het denken. Zij adviseert ouders om niet van co-ouderschap uit te gaan, maar het kind in één bedje te laten slapen. Bij jonge kinderen

Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven

moet de relatie nog gevormd worden. Ze stelt voor dat de uitwonende ouder dagelijks een uur langskomt.

Fariba Rhmaty, transcultureel systeemtherapeut in eigen praktijk Rawankaw, nam ons mee in de realiteit dat echtscheiding van alle culturen is. In veel culturen is het huwelijk een heilig instituut met geschreven en ongeschreven regels ter bescherming van dat instituut. In veel culturen zijn er echter summier uitgewerkte regels ten aanzien van scheiden. Zo zijn er vanuit de islam beperkte rechten voor vrouwen en worden de kinderen bijna altijd toegewezen aan de vader en diens familie. Naast juridische beperkingen zijn er sociaal-culturele beperkingen waarbij eer, schaamte en verlies een grote rol spelen. Scheiden wordt weinig geaccepteerd en dat kan leiden tot een groot isolement, vooral voor vrouwen.

Daarnaast sprak Rhmaty over ontvoeringen van kinderen na een echtscheiding. Deze kinderen komen in een loyaliteitsconflict terecht. Ze dragen de naam van hun vaders familie, zij willen hun grootouders niet in de steek laten maar daarnaast missen zij hun moeder en hun Nederlandse vriendjes. Hoe kun je als therapeut bij scheidingen de familie als gids gebruiken? Wie zijn de gezagdragers? Welke steunfiguren en krachtbronnen inschakelen? Hoe een brug slaan tussen twee culturen zodat kinderen het erfgoed van beide culturen verenigen? Het was waardevol Rhmaty te horen benadrukken hoe belangrijk het is respect te tonen voor de opvoedingsvisie van oma en opa en een dialoog te voeren met alle betrokkenen.

Een geheel ander perspectief bracht Kirsty Selcraig in door als scheidingsadvocaat, werkzaam bij Benthem Grutama advocaten, uitleg te geven over verschillende manieren van scheiden. Er zijn drie scheidingsvormen, namelijk scheiden op tegen-

spraak, mediation en overlegscheiding. Bij scheiden op tegenspraak heeft elke partner een eigen advocaat die opkomt voor de belangen van zijn of haar cliënt. Hierbij is er een grote kans op verharding van standpunten, langdurige juridische processen en emotionele schade. Bij mediation is er één advocaat die beide partijen helpt om tot een overeenkomst te komen met behoud van de ouderrelatie. Het doel is overleg en geen gevecht. Bij een overlegscheiding zit iedere partij met een eigen advocaat aan tafel en is er een coach die het proces begeleidt. Er mag geen gerechtelijke procedure lopen en het proces is gericht op samenwerking tussen alle partijen. In een scheidingsproces moeten er vier hoofdzaken geregeld worden, namelijk het ouderschapsplan, de alimentatie, de afwikkeling van huwelijkse voorwaarden en het pensioen.

Tijdens de rit naar huis kwam mijn vraag weer boven. Wat heeft deze dag toegevoegd? De dag was voor mij krachtig en leerzaam in kleine dingen. Ik kreeg weer extra therapievragen voor in mijn gereedschapskist en informatie ter onderbouwing van therapie aan echtparen en gezinnen in scheiding. Het bracht mij vooral terug naar de basis: het belang van kinderen in de kamer en de positie van de ouders. Hoe vaak wordt niet gezegd dat de vader of moeder die uit beeld is niet wil meewerken of onbetrouwbaar is. Welke positie nemen wij als systeemtherapeut dan in om uitleg te geven over het belang van de betrokkenheid van beide ouders in het leven van kinderen? De lezingen van deze dag maakten duidelijk welke verantwoordelijkheid wij als systeemtherapeut hebben om kinderen in de kamer te halen en hun een positie te geven. Het is zeker ook voor relatietherapeuten van belang om de stem van de kinderen in hun thera-

Scheiden bekeken vanuit verschillende perspectieven

pieën te betrekken. We moeten durven stelling nemen naar ouders, stiefouders en overige familieleden. De organisatoren zijn erin geslaagd aanvullende visies rond het thema scheiden naast elkaar te zetten.

In dialoog over conflictscheidingen

Symposium georganiseerd door Stichting Veilige Haven.

[Utrecht, 5 februari 2016]

Beatrijs Lens-van den Berg

Het symposium 'In dialoog over conflictscheidingen' werd georganiseerd door stichting Veilige Haven. Deze stichting wil 'de cirkel van geweld doorbreken door het professionele werkveld te inspireren, te motiveren en van kennis en kunde te voorzien op het gebied van huiselijk geweld'. Professionelen van diverse pluimage namen deel aan het congres. Dat was ook de bedoeling want het symposium stond enerzijds in het teken van kennisoverdracht maar had, zoals de titel al aankondigde, ook tot doel om intersectoraal met elkaar in dialoog te komen.

Dagvoorzitter Sander van Arum (onafhankelijk expert multisectorale samenwerking bij partnergeweld, kindermishandeling en seksueel misbruik in huiselijke kring) stelde dat multisectorale samenwerking noodzakelijk is om tot een brede integrale aanpak bij de verschillende vormen van conflictscheidingen te komen. De term conflictscheiding is feitelijk een containerbegrip, te vergelijken met een lade vol dingen die oppervlakkig gezien op elkaar lijken maar heel verschillend zijn. Van Arum hoopte dat alle kennis van deze studiedag en de dialoog daarover een stap is naar een beter antwoord

Lenny Rodenburg is klinisch psycholoog, systeemtherapeut, supervisor en opleider met eigen praktijk te Bussum. E-mail: info@lennyrodenburg.nl

op deze ingewikkelde problematiek.

Ferry Ory is gepensioneerd kinderarts, senior onderzoeker en bestuurslid van stichting Veilige Haven. Hij interviewde Dorien, moeder van een dochter en al jarenlang verwickeld in een conflictscheiding. Hij verlegde de focus van problemen naar perspectief en ging ervan uit dat de geïnterviewde zelf de kennis heeft om tot verandering te komen. Dorien vertelde op indringende wijze hoe ze zich gedurende de voorbije jaren niet beschermd wist door jeugdzorginstanties, maar veel steun had aan vrijgevestigde hulpverleners. Inmiddels kan zij haar ex-partner zien als iemand die lijdt aan een psychiatrische stoornis. Zij hoopt dat er in de toekomst herstel van contact tussen vader en dochter mogelijk is. Zij wou door haar verhaal te vertellen bijdragen aan de verbetering van hulpverlening bij conflictscheidingen.

Daarna besprak Corinne de Ruiter (hoogleraar forensische psychologie Universiteit Maastricht) welke mythen er rond conflictscheidingen bestaan en hoe deze mythen ons handelen sturen. Voorbeelden daarvan zijn dat mediatie de oplossing voor conflictscheidingen zou zijn en dat beschuldigingen van kindermishandeling bij conflictscheidingen meestal vals zijn. Uit onderzoek blijkt echter dat mediatie vaak mislukt bij conflictscheidingen en dat de meeste beschuldigingen niet vals zijn. Uit haar eigen onderzoek bij dertien verschillende organisaties, in zowel de hulpverlening als de advocatuur, blijkt dat juristen over het algemeen beter op de